

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ БУДІВНИЦТВА І
АРХІТЕКТУРИ»

Кафедра архітектурно-проектної справи

БАКАЛАВР

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ВСП «Інститут інноваційної
освіти Київського національного
університету будівництва і архітектури»

[Handwritten signature] / О.С. Даневич /
2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Синтез мистецтв»

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 02 Культура і мистецтво
(шифр та напрям підготовки)

спеціальність 022 «Дизайн»
(шифр та назва спеціальності)

освітня програма «Дизайн»
(назва)

Київ – 2020 рік

Робоча програма Синтез мистецтв

(назва навчальної дисципліни)

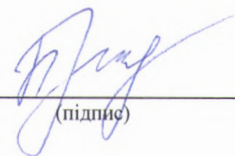
для студентів ВСП «ІНО КНУБА» спеціальності 022 «Дизайн», галузі знань 02 «Культура і мистецтво», освітньо-професійної програми «Дизайн»

Розробник:

доцент кафедри архітектурно-проектної справи

Русевич Тетяна Вікторівна, к.арх., доцент

(прізвище та ініціали, науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри архітектурно-проектної справи

Протокол № 9 від «3» серпня 2020 року

Завідувач кафедри

(підпис)

(Авдєєва Н.Ю.)

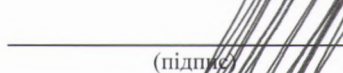
(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною радою (НМР)

ВСП «Інститут інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури»:

Протокол № 4 від «4» вересня 2020 року

Голова НМР

(підпис)

(Новикова І.В.)

(прізвище та ініціали)

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ 2020-2022 рр.

Для набору 2020 року

шифр	Перший (бакалаврський) освітній рівень	Форма навчання: денна (ПЗСО)										Самостійна робота(год)	Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження
	Назва спеціальності 022 «Дизайн» , освітня програма «Дизайн»	Кредитів на сем.	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт							
			Всього	аудиторних											
				Назва дисципліни	Всього	Разом	у тому числі								
	Л	Лр	Пз	КП			КР	РГР	Кон						
OK27	<i>Синтез мистецтв</i>	5,0	150	60	30		30				1	90	<i>зал</i>	<i>IV</i>	<i>Курс II</i>
	<i>Разом</i>	5,0	150	60	30		30				1	90	<i>зал</i>	<i>IV</i>	<i>Курс II</i>

шифр	Перший (бакалаврський) освітній рівень	Форма навчання: денна										Самостійна робота(год)	Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження
	Назва спеціальності 022 «Дизайн» , освітня програма «Дизайн»	Кредитів на сем.	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт							
			Всього	аудиторних											
				Назва дисципліни	Всього	Разом	у тому числі								
	Л	Лр	Пз	КП			КР	РГР	Кон						
OK27	<i>Синтез мистецтв</i>	3,0	90	40	20		20				1	50	<i>зал</i>	<i>I</i>	<i>Курс III</i>
	<i>Разом</i>	3,0	90	40	20		20				1	50	<i>зал</i>		

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3/5	Галузь знань: <u>02 Культура і мистецтво</u> (шифр і назва)	Обов'язкова	
	Освітня програма: <u>«Дизайн»</u> (назва)		
Модулів –2	Спеціальність: <u>022 Дизайн</u> (шифр і назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90/90		4-й	1-й
	Освітній ступінь: <u>БАКАЛАВР</u>	Лекції	
		30 год.	20 год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	20 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		90 год.	50 год.
		Індивідуальні завдання:	
		1 Кон/кон	
Вид контролю:			
залік	залік		

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни «Синтез мистецтв» є вивчення теоретичних основ і регламентів практичної реалізації синтезу мистецтв в дизайн проектуванні. Вивчення питань про розвиток процесу синтезу мистецтв від найдавніших часів до наших днів, включаючи якісні зміни, форми і напрямки різних епох країн і народів, зміни філософії людської свідомості від епосу до філософських трактатів, від печер до висотних архітектурних споруд, від наскального малюнка до живописних шедеврів. Надання поняття синтезу мистецтв у дизайні, ознайомлення з видами образотворчого мистецтва: архітектура, живопис, графіка, скульптура, декоративно-прикладне мистецтво, театральне-декораційне мистецтво, жанрами, стилями мистецтва.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- надання студентам базових знань з історії синтезу мистецтв;
- розкритті феномену синтезу мистецтв від зародження протягом історичного процесу, формування національних і світових особливостей;
- розкриття основних стильових ознак різних напрямків у мистецтві;
- набуття слухачами знань про історію світових напрямків мистецтва, його різновидів та особливостей синтезу в напрямках дизайну на певних відрізках часу;
- ознайомлення студентів із сучасними мистецькими течіями та напрямками, синтезу мистецтв в дизайні;
- засвоєння термінології, концептуальних підходів і теорії синтезу мистецтв: архітектури, живопису, графіки, скульптури, декоративно-прикладного, театральне-декораційного мистецтва;
- виховання естетичних смаків на кращих світових мистецьких зразках.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- теоретичні основи синтезу мистецтв в дизайні;
- основні засоби синтезу мистецтв;
- основні підходи до формування синтезу мистецтв в дизайні;
- прийоми і методи створення гармонійного мистецького простору;
- основні жанри, стилі та напрямки мистецтва;

вміти:

- вміти застосовувати термінологію і лексику синтезу мистецтв у дизайні;
- вміти орієнтуватися в історико-культурному просторі;
- вміти аналізувати художній твір різних видів мистецтва в сукупності формальних і змістовних компонентів;
- вміти застосовувати на практиці прийоми синтезу різних видів мистецтв у дизайні середовища;

- уміти логічно мислити, вести наукові дискусії в галузі синтезу мистецтв у дизайні;
- уміти працювати з різними джерелами;
- уміти володіти навичками сприйняття та аналізу текстів, пам'ятників культури, архітектури, живопису тощо.

В ході вивчення дисципліни «Синтез мистецтв» студенти набувають такі

загальні компетентності:

- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;
- здатність зберігати та примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про синтез мистецтв;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу й синтезу;
- здатність вчитись і оволодівати сучасними знаннями;
- знання та розуміння предметної сфери та розуміння професійної діяльності;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- здатність ухвалювати обґрунтовані рішення;
- здатність працювати в команді;

та фахові компетентності:

- здатність переосмислювати базові знання, демонструвати розвинену творчу уяву, використовувати власну образно-асоціативну мову при створенні художнього образу;
- здатність трактувати формотворчі мистецькі засоби як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства;
- здатність використовувати знання та практичні навички з сценографії з метою найвиразнішого розкриття концепції і змісту драматичного твору та його художнього втілення;
- здатність забезпечити захист інтелектуальної власності на твори образотворчого або декоративного мистецтва;
- здатність формувати мистецькі концепції на підставі проведення дослідження тих чи інших аспектів художньої творчості;
- здатність розуміти і використовувати причинно-наслідкові зв'язки у розвитку дизайну та сучасних видів мистецтв;
- здатність забезпечити захист інтелектуальної власності на твори образотворчого мистецтва та дизайну.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Синтез мистецтв в архітектурі як вища форма художнього розвитку.

Тема 1. Синтез мистецтв в архітектурі і дизайні.

1. Загальні поняття синтезу мистецтв в архітектурі і дизайні.
2. Види і жанри образотворчого мистецтва.
3. Поняття стилю, загальна періодизація стилів в архітектурі і дизайні.

Тема 2. Еволюція розвитку синтезу мистецтв в історичних архітектурних стилях (III тис. до н. е. – XVI ст.)

1. Синтез мистецтв в архітектурі Давнього Єгипту.
2. Синтез мистецтв в архітектурі античності.
3. Синтез мистецтв в архітектурі Європейського Середньовіччя.
4. Синтез мистецтв в архітектурі Ренесансу.

Тема 3. Еволюція розвитку синтезу мистецтв в історичних архітектурних стилях (XVI ст.- початок XX ст.)

1. Синтез мистецтв в архітектурі бароко, рококо, класицизму.
2. Синтез мистецтв стилів ампір і бідермаєр.
3. Синтез мистецтв стилів еkleктика і модерн.

Модуль 2.

Змістовий модуль 2. Історичний генезис і синтез мистецтв в архітектурі і дизайні XX–XXI ст.ст..

Тема 4. Синтез мистецтв в архітектурі модернізму і функціоналізму першої половини XX ст..

1. Синтез мистецтв де – стилю.
2. Синтез мистецтв стилів: раціоналізму, конструктивізм, функціоналізм, баухауз.
3. Синтез мистецтв стилю ар-деко.
4. Синтез мистецтв в архітектурі бруталізму, біостілю та органічної архітектури.

Тема 5. Синтез мистецтв в архітектурних стилях другої половини XX – початку XXI ст.

1. Синтез мистецтв в архітектурі постмодернізму.
2. Синтез мистецтв в архітектурі стилю хай-тек.
3. Синтез мистецтв в архітектурі деконструктивізму.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	заочна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	ІРК	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1.						
Змістовий модуль 1. Синтез мистецтв в архітектурі як вища форма художнього розвитку.						
Тема 1. Синтез мистецтв в архітектурі і дизайні.	18	4	4	-	-	10
Тема 2. Еволюція розвитку синтезу мистецтв в історичних архітектурних стилях (III тис. до н. е. – XVI ст.)	18	4	4	-	-	10
Тема 3. Еволюція розвитку синтезу мистецтв в історичних архітектурних стилях (XVI ст.- початок XX ст.)	18	4	4	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1	54	12	12	-	-	30
Модуль 2.						
Змістовий модуль 2. Історичний генезис і синтез мистецтв в архітектурі і дизайні XX–XXI ст.ст..						
Тема 4. Синтез мистецтв в архітектурі модернізму і функціоналізму першої половини XX ст..	18	4	4	-	-	10
Тема 5. Синтез мистецтв в архітектурних стилях другої половини XX – початку XXI ст.	18	4	4	-	-	10
Разом за змістовим модулем 2	36	8	8	-	-	20
Разом за модуль 2	36	8	8	-	-	20
Разом	90	20	20	-	-	50

5. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість годин

6. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Аналіз основних принципів синтезу мистецтв в архітектурі і дизайні.	4
2	Презентація прикладів синтезу мистецтв в архітектурі Стародавнього світу й античності.	4

3	Презентація прикладів синтезу мистецтв в архітектурі Середньовіччя та Нового часу.	4
4	Розробка прикладу синтезу мистецтв у сучасній архітектурі.	8
	Разом	20

7. Теми лабораторних занять

№	Назва теми	Кількість годин

8. Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин
1	Обробка лекційного матеріалу	10
2	Підготовка до практичних занять	10
3	Виконання КР	10
4	Підготовка до заліку	10
5	Обробка лекційного матеріалу	10
	Разом	50

9. Індивідуальні завдання

№	Назва	Кількість годин
1	Контрольна робота: Виконання рішення фрагменту синтезу мистецтв архітектурного ансамблю. Обсяг роботи - 1 аркуш формату А3 (графічне зображення).	14
7	Разом	14

10. Методи навчання

Для формувань умінь та навичок застосовуються наступні методи навчання:

- вербальні (лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж);
- наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація);
- практичні (різні види вправління, виконання графічних робіт, проведення експерименту, практики).
- пояснювально-ілюстративний або інформаційно-рецептивний, який передбачає пред'явлення готової інформації викладачем та її засвоєння студентами;

- репродуктивний, в основу якого покладено виконання різного роду завдань за зразком;
- частково-пошуковий або евристичний;
- дослідницький;

Методи навчання також можуть бути поділені на:

- методи, що забезпечують сприймання і засвоєння знань студентами (лекції, самостійна робота, інструктаж, консультація);
- методи застосування знань і набуття й закріплення умінь і навичок (семінарські й практичні заняття, контрольні завдання, проведення практики);
- методи перевірки й оцінювання знань, умінь і навичок;
- методи заохочення і покарання.

Питання для самоконтролю.

1. Морфологія мистецтва.
2. Взаємодія мистецтв як явище, проблема співдружності просторових
3. мистецтв: історичний огляд за епохами.
4. Історичні періоди становлення великих художніх напрямків: особливості жанрів.
5. Етапи розвитку мистецтва.
6. Мистецтво первісного суспільства.
7. Мистецтво Стародавнього Єгипту.
8. Особливості живопису та скульптури Стародавнього Єгипту.
9. Зображення людини в образотворчому мистецтві Єгипту.
10. Мистецтво Стародавньої Месопотамії.
11. Крито-мікенське мистецтво. Архітектура Кносського палацу. Пластика. Живопис. Декоративно-прикладне мистецтво.
12. Мистецтво гомерівської Греції. Скульптура (кори та куриси).
13. Класичний період розвитку давньогрецького мистецтва.
14. Давньогрецька архітектура. Ордер в архітектурі.
15. Давньогрецька скульптура.
16. Елліністичне мистецтво.
17. Давньогрецький чорнофігурний та червонофігурний вазопис.
18. Мистецтво Римської республіки.
19. Мистецтво Римської імперії.
20. Основні тенденції розвитку середньовічного мистецтва.
21. Мистецтво Візантійської імперії.
22. Романське мистецтво.
23. Мистецтво готичного періоду.
24. Готична архітектура.
25. Готичні вітражі.
26. Готична скульптура.
27. Мистецтво середньовічного Сходу.

- 28.Мистецтво Київської Русі.
- 29.Епоха Відродження як новий етап у розвитку європейського мистецтва.
- 30.Художня культура проторенесансу та епохи Раннього Відродження.
Кватроченто, Мазаччо, Ботичеллі, Донателло, Пьєро дела Франческо, Мантенья, Джорджоне.
- 31.Художня культура проторенесансу. Треченто, Джотто.
- 32.Мистецтво Високого Ренесансу. Леонардо да Вінчі, Рафаель, Мікеланджело.
- 33.Мистецтво Пізнього Відродження.
- 34.Мистецтво маньєризму. Архітектура. Живопис.
- 35.Мистецтво Північного Відродження.
- 36.Мистецтво Нідерландів: брати Ван Ейк, Р. Ван дер Вейден, І. Босх.
Творчість П. Брейгеля.
- 37.Мистецтво Німеччини: А.Дюрер, М.Грюневальд, Л.Кранах, Г.Гольбейн,
Бальдунг Грін.
- 38.Мистецтво Нового часу: основні стильові напрямки.
- 39.Бароко. Особливості архітектури. Скульптура. Живопис. Декоративно-прикладне мистецтво.
- 40.Класицизм. Особливості архітектури. Скульптура. Живопис.
- 41.Фламандське мистецтво 17 ст.: П.П.Рубенс, Я.Йорданс. Портретна творчість Ван Дейка.
- 42.Мистецтво Голландії 17 ст. Ф. Хальс. Своєрідність натюрморту та пейзажу як жанрів живопису.
- 43.Творчість Рембрандта.
- 44.Французьке мистецтво 17 ст.: Н. Пуссен, К. Лоррен.
- 45.Мистецтво Італії 18 ст.: Ф. Гварді. Д.А.Каналетто, Д.Б.Тьєполо.
- 46.Мистецтво Франції 18 ст.: А.Ватто, Ж.О.Фрагонар, Ж.-Б.Грез, Ж.Б.С. Шарден, Ж.-А. Гудон.
- 47.Англійське мистецтво 18 ст.: У. Хогарт. Т.Гейнсборо. Д. Рейнолдс. 66. Французький класицизм останньої чверті 18 – першої третини 19 ст. Ж.Л. Давід. Ж.-Л. Д. Енгр.
- 48.Мистецькі течії ХІХ–ХХ ст.
- 49.Імпресіонізм: К. Моне, Е. Мане, Е. Дега, О. Ренуар, К. Піссарро, А.Сіслей.
- 50.Постімпресіонізм: П. Сезанн, В. Ван Гог, П. Гоген.
- 51.Фовізм: А. Матісс, А. Марке. Кубізм: П. Пікассо, Ж. Брак.
- 52.Футуризм Італії: У. Боччоне, К. Карра, Д. Балла, Д. Северині.
- 53.Стиль модерн. Архітектура. Живопис. Графіка. Декоративно-прикладне мистецтво. Синтез мистецтв.
- 54.Авангардизм.
- 55.Сучасне мистецтво ХХ – початку ХХІ ст.
- 56.Постмодернізм. Архітектура. Живопис. Графіка. Декоративно-прикладне мистецтво. Синтез мистецтв.
- 57.Постмодернізм в українському мистецтві.

58. Синтез мистецтв у сучасному міському ансамблі.

11. Методи контролю та оцінювання знань студентів

Поточний контроль з навчальної роботи студента здійснюється:

- контролюванням на практичних заняттях;
- систематичним обліком з нарахуванням балів за самостійне роботу;
- проводиться в кінці кожного семестру і включає бали модульного контролю;
- у підсумковому контролі студенти можуть набрати різну кількість підсумкових балів, з урахуванням яких визначаються рейтингові рівні підготовки студентів з вивченої дисципліни;

Модульний контроль з навчальної роботи студента проводиться в кінці кожного модульного періоду і включають:

- бали нараховані студенту при поточних контролях, проведених в межах виконання кожного змістового модуля;
- бали, які отримав студент за виконання КР.

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю залік:

Поточне оцінювання та самостійна робота			Сума
ЗМ1, ЗМ2			
робота на лекціях	робота на практичних заняттях	Контрольна робота	
40	40	20	100

12. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

- опорні конспекти лекцій;

- навчальні посібники;
- робоча навчальна програма;
- наочні матеріали (ілюстрації, репродукції робіт світових та вітчизняних майстрів);
- електронні презентації;
- матеріали дистанційного курсу с системі MOODLE, Google Classroom.

14. Рекомендована література

Базова

1. Кара-Васильєва Т.В. Історія мистецтва ХХ століття: концепція, нові
2. підходи й оцінки // Матеріал знаходиться в мережі Інтернет за посиланням:<http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/16837/12-Kara-Vasilyeva.pdf>
3. Синтез мистецтв: Навчальний посібник / В.Г.Чернявський, І.О.Кузнецова, Т.В.Кара-Васильєва, З.А.Чегусова. – К.: НАУ, 2012. – 320с.
4. Українське мистецтво у полікультурному просторі: Навч. Посібник. – К., 2000.
5. Рудницька О.П. Українське мистецтво у полікультурному просторі: Навчальний посібник. – К.: ЕксОб, 2000.
6. Гуска М. Проблема символу та архетипу у живописі українського модерну та авангарду // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. –2002. - №1.
7. Галев Б.М. Человек. Искусство. Техника / Проблема синтеза в искусстве. – Казань, 1997.
8. Ю.А. Грибер. «Градостроительная живопись и Казимир Малевич» // Матеріал знаходиться в мережі Інтернет за посиланням: <http://www.k-malevich.ru/library/index.html>;
9. Грибер Ю.А. «Синтез искусств» // Матеріал знаходиться в мережі Інтернет за посиланням: <http://www.k-alevich.ru/library/gradostroitelnaa-zhivopis-i-kazimir-malevich4.html>

Допоміжна

1. Асеев Ю.С. Архитектура древнего Киева. К.: Будівельник, 1982. 160 с.
2. Асеев Ю.С. Архитектура Київської Русі. К.: Будівельник, 1969. 192 с.
3. Безклубенко С. Д. Мистецтво: терміни і поняття. К.: Ін-т культурології АМУ, 2008. 240 с.
4. Власов В.Г. Стили в искусстве: Архитектура, графика, декоративно-прикладное искусство, живопись, скульптура. СПб.: Кольна, 1995. 627 с.
5. Всеобщая история искусств: в 6 т. М.: Государственное издательство «Искусство», 1956–1965.
6. Гомбрих Е. История искусства. М.: АСТ, 1998. 688 с.
7. Дмитриева Н.А. Краткая история искусств. М.: Искусство, 1989. Вып. 2. 318 с.

8. Історія декоративного мистецтва України: у 5 т. / голов. редкол.: Ганна Скрипник, НАН України, Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. К.: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2007. Т. 1: Від найдавніших часів до пізнього середньовіччя. 2010. 476 с.
9. Кравченко Я. О. Історія зарубіжного мистецтва: навч.-метод. посіб. Черкаси: ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 2009. 84 с. 38
10. Крвавич Д.П. Українське мистецтво: навч. посібник. Львів: Світ, 2003. Ч.1. 256 с.; Ч.2. 2004. 268 с.; Ч.3. 2005. 268 с.
11. Лекції з історії світової культури / за ред. М.М. Стрішенця. Тернопіль, 1999. 127с.
12. Лукань В. Г. Історія українського мистецтва: конспект курсу лекцій. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2012. 192 с.
13. Макаров А.М. Світло українського барокко. М.: Мистецтво, 1994. 288 с.

Електронні ресурси

1. <http://www.hermitage.ru> - Державний Ермітаж, Санкт-Петербург.
2. <http://www.global-one.ru/culture/pushkin> - Державний музей образотворчих мистецтв ім. А.С. Пушкіна, Москва.
3. <http://www.rusmuseum.ru> - Державний Російський музей, Санкт-Петербург.
4. <http://www.tretyakov.ru> - Державна Третяковська галерея, Москва.
5. <http://artmuseum.r52.ru> - Нижегородський Державний художній музей.
6. <http://www.louvre.fr> - Лувр, Париж.
7. <http://www.musee-orsay.fr.808> - музей д'Орсе, Париж.
8. <http://www.nationalgallery.org.uk> - Національна галерея, Лондон.
9. <http://www.tate.org.uk> - Галерея Тейт, Лондон.
10. <http://www.british-museum.ac.uk> - Британський музей, Лондон.
11. <http://www.smb.spk-berlin.de/d/index.html> - Державні музеї, Берлін.
12. <http://www.culture.gr/2/21/toc/katalog.html> - каталог музеїв Греції.
13. <http://www.spanish-arts.com> - музей Прадо, Мадрид.
14. <http://www.museoprado.mcu.es/prado/html/ihome/html> - музей Прадо, Мадрид.
15. <http://www.uffizi.firenze.it/welcomeE.html> - галерея Уффіці, Флоренція.
16. <http://www.ics.it/mimu/musei/Vrera/presentazione.htm> - галерея Брера, Мілан.
17. <http://www.ics.it/mimu/musei/arte.htm> - художні музеї Мілана.
18. <http://www.christusrex.org/www1/vaticano/0> - Musei.html - Ватиканські музеї.
19. <http://www.christusrex.org/www1/sistine/0> - Tour.html - Сикстинська капела.
20. <http://risc350.selfin.it/musei/capodim/eng> - Національний музей і галерея Каподимонте, Неаполь.
21. <http://www.arca.net/uffizi/index1.html> - галерея Уффіці, Флоренція.

22. <http://www.gallereaborgese.it> - Галерея Боргезе, Рим.
23. <http://www.doriaramphili.it> - Галерея Доріа-Памфілі, Рим.
24. <http://www.rijksmuseum.nl> - Рейксміюсеум, Амстердам.
25. <http://www.nga.gov> - Національна галерея, Вашингтон.
26. <http://www.metmuseum.org/home.asp> - Метрополітен-музей, Нью-Йорк.
27. <http://www.mfa.org/home.htm> - Музей образотворчих мистецтв, Бостон.